

## **Maidenspeech**

**Mevrouw de voorzitter,**

**Vandaag ronden wij vermoedelijk het Nederlands Burgerlijk Wetboek af.**

**Daarmee wordt een mijlpaal bereikt in de ruim 450 jaar lange geschiedenis van het op schrift stellen van de Nederlandse wetgeving.**

**Voor wat het burgerlijk recht betreft, de laatste 60 jaar hiervan in het kader van het ontwerp Nieuw Burgerlijk Wetboek en de aanvullingen daarop.**

**In mijn bijdrage zal ik daarom de wordingsgeschiedenis van ons Burgerlijk Wetboek schetsen, dan de drie onderdelen bespreken die samen ons Nederlandse Internationaal Privaatrecht vormen om daarna aandacht te schenken aan de ontwikkeling van het denken over het Internationaal Privaatrecht, gekoppeld aan het voorliggende wetsvoorstel.**

**Onderweg zal ik namens de VVD fractie een aantal vragen stellen aan zijne excellentie de Minister van Justitie [en/of de regeringscommissaris.]**

**Niet iedereen hier aanwezig zal het zich nog levendig herinneren, maar in 1531 werd de grondslag voor de Nederlandse wetgeving gelegd toen Keizer Karel de Vijfde de hier bestaande gewoonterechten liet optekenen.**

**Bekender is dat tijdens de Bataafse Republiek aan het eind van de 18e eeuw, de eerste echte aanzet gegeven werd tot het op schrift stellen van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek.**

**Hier kwam niet veel van terecht.**

**In 1806 werd daarom het ‘Wetboek Napoleon’ met een paar aanpassingen aan het Koninkrijk Holland ingevoerd waarna dit al snel werd vervangen door een vertaling van de Franse Code Civil.**

**Lang na het vertrek van de Fransen werd uiteindelijk in 1838 het eerste ‘eigen’ Nederlandse Burgerlijk Wetboek ingevoerd, dat overigens nog sterk leek op de Code Civil en in grote lijnen geldend recht bleef tot 1970.**

**Vanaf 1969 werd het Nieuw Burgerlijk Wetboek stapsgewijs ingevoerd op basis van het ontwerp Meijers.**

**Het ‘oude’ en het ‘nieuwe’ Burgerlijk Wetboek bestonden zo jaren naast elkaar. Generaties van rechtenstudenten moesten – soms tot hun ongenoegen - beide versies onder de knie zien te krijgen.**

**Eén van die studenten staat hier achter het kathedr.**

**Als vandaag alle partijen zich uitspreken voor de invoering van boek 10 BW zal het Nederlands Burgerlijk Wetboek bijna af zijn.**

**We beschikken dan over de boeken 1 tot en met 7, boek 7A, boek 8 en boek 10.**

**Voorzitter, de eerste vraag aan de minister van Justitie is dan ook of boek 9 waar de rechten van intellectueel eigendom opgenomen zouden moeten worden, nog als wetsvoorstel aan de Kamer wordt aangeboden?**

**Voorzitter, het nu voorliggende boek 10 regelt een belangrijk deel van het internationaal privaatrecht. Dit leerstuk bestaat uit drie deelonderwerpen:**

- het internationale bevoegdheids- of jurisdictierecht, dat antwoord geeft op de vraag welke rechter bevoegd is;**
- het internationale erkennings- en executierecht, dat antwoord geeft op de vraag of en zo ja hoe buitenlandse vonnissen worden erkend en ten uitvoer gelegd; en**
- het conflictenrecht of verwijzingsrecht, dat antwoord geeft op de vraag welk recht op een grensoverschrijdend geschil van toepassing is.**

**Boek 10 bevat alleen dit laatste onderdeel, het conflictenrecht.**

**De VVD fractie begrijpt deze keuze, maar had zich ook kunnen voorstellen dat ook de andere delen in dit wetboek zouden zijn opgenomen.**

**Er zijn na invoering dus meerdere bronnen voor het Nederlands Internationaal privaatrecht: onze eigen wetgeving in boek 10 en het wetboek van rechtsvordering, de Europese regelgeving op dit terrein en internationale verdragen.**

**De VVD fractie heeft in dit kader de volgende vragen:**

- Komt de minister ook op korte termijn met een voorstel voor een wettelijke regeling over de erkenning en tenuitvoerlegging van niet Europese buitenlandse vonnissen?**
- Worden de EG verordeningen in Europees verband nog beter op elkaar afgestemd?**

**Voorzitter, ik kom nu bij de ontwikkeling van het denken over het internationaal privaatrecht.**

**Tot de 19<sup>e</sup> eeuw was de heersende leer dat alleen het recht van het land zelf in het land van toepassing kon zijn. Voor toepassing van vreemd recht was geen plaats. Als vreemd recht al werd toegepast, dan was dat op basis van de hoffelijkheid die tussen staten in acht werd genomen en niet op basis van het recht zelf. Toepassing van het vreemde recht was een gunst en niet een plicht.**

**De Duitse 19<sup>e</sup> eeuwse rechtsgeleerde Von Savigny was de eerste die inzag dat het juist omwille van het nationale recht zelf is dat het vreemde recht moet worden toegepast en dat landen zelfs verplicht zijn elkaars recht te erkennen. Het is dus niet de hoffelijkheid maar het recht zelf dat vastlegging en eerbiediging vereist van de regels van internationaal privaatrecht. Hieruit vloeit voort dat toepassing van vreemd recht door de rechter juist recht kan zijn.**

**Het Nederlands conflictenrecht ligt tot de invoering van dit wetboek vast in een groot aantal afzonderlijke wetten. Al deze wetten komen samen in Boek 10.**

Vragen over het toepasselijke recht op verschillende rechtsgebieden worden door of via dit wetboek beantwoord, zoals het naamrecht, het huwelijk, het geregistreerd partnerschap, afstamming, adoptie, vertegenwoordiging, goederenrecht, trustrecht, erfrecht, verbintenissen uit overeenkomst en bepalingen met betrekking tot het zeerecht, binnenvaartrecht en het luchtrecht.

Het wordt hierdoor voor leken en praktijkjuristen makkelijker om kennis te nemen van deze – ingewikkelde - onderdelen van het recht.

Voorzitter, graag vraag ik ook de aandacht van de minister voor een inhoudelijke vraag. Artikel 135 lid 2 van boek 10 is gebaseerd op art. 10 van de wet Conflictenrecht Goederenrecht en dat was weer de codificatie van het Hansa arrest van de Hoge Raad uit 1998<sup>1</sup>.

Het arrest en de daarop gebaseerde wettekst zijn in de praktijk altijd zo uitgelegd dat de goederenrechtelijke aspecten van een cessie of verpanding ofwel worden beheerst door het recht dat op de overeenkomst die tot cessie of verpanding leidt van toepassing is ofwel door het recht dat door de betrokken partijen gekozen wordt.

De VVD fractie gaat ervan uit dat deze interpretatie juist is en verzoekt de minister dit te bevestigen.

Voorzitter,

Het antwoord op de vraag welk recht van toepassing is op een internationale rechtsrelatie schept zekerheid. De zekerheid die bijvoorbeeld nodig is om internationale handel te drijven, de zekerheid die de samenleving in staat stelt welvaart te ontwikkelen. Alleen al daarom is dit boek een enorme vooruitgang en verdient het de ondersteuning van de kamer.

Voorzitter,

Ik beschouw het als een eer dat ik vandaag een bijdrage – zij het een heel kleine – mag leveren aan de afronding van het Nederlands Burgerlijk Wetboek.

---

<sup>1</sup> HR 16 mei 1997, NJ 1998, 585 (Brandsma q.q./Hansa)

**Ik voel mij als een jonge reservespeler van het Nederlands elftal die in de laatste minuut aan de wedstrijd mag deelnemen en daardoor het gevoel krijgt toch een beetje aan de overwinning te hebben bijgedragen.**

**Voorzitter, u staat mij wel toe dat ik afsluit met een persoonlijke noot.**

**In 1998 werd een van mijn beste vrienden, Philippe Brood, voor de VVD lid van deze Kamer. Op 13 april 2000 schreef hij onbedoeld geschiedenis door plotseling in zijn werkkamer hier in dit gebouw te overlijden. Wij verloren op die dag een liberaal in hart en nieren, een sympathiek en veelbelovend Kamerlid en bovenal een inspirerende vriend.**

**Ik beschouwde en beschouw hem als mijn mentor.**

**Hij stelde de inhoud van zijn werkzaamheden boven de waan van de dag.**

**Hij wist dat kwaliteit van wetgeving de essentiële taak is van de wetgevende macht.**

**Hij toetste vraagstukken consequent aan de geschreven en ongeschreven Nederlandse parlementaire traditie.**

**Hij had oog voor de belangrijke waarden van onze samenleving zoals de bescherming van de minderheid tegen de meerderheid, en bijvoorbeeld de onafhankelijkheid en kwaliteit van de rechterlijke macht.**

**Hij was een voorstander van de constitutionele toetsing – zij het alleen door de Hoge Raad - juist omdat de grondwet en de klassieke grondrechten de kern zijn van onze samenleving.**

**Voorzitter, Philippe Brood en ik hadden afgesproken dat wij ooit samen als lid van de Tweede Kamer onze uitgangspunten en de liberale idealen zouden proberen te verwezenlijken. Ik zal mijn best doen dat de komende jaren in zijn geest te doen.**

**Daarbij hanteer ik gemakshalve het adagium van een vooraanstaand liberaal filosoof, Hans Wiegel: “Politici zijn net kippen, ze moeten niet kakelen maar eieren leggen!” Ik dank u wel.**